

Advies tweede nota van wijziging wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Dit document bevat de alternatieve tekst van het origineel. Dit document is bedoeld voor mensen met een visuele beperking, zoals slechtzienden en blinden.

Brief aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
De staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Datum: 25 november 2015
e-mail voorlichting@rechtspraak.nl
telefoonnummer 06-46 11 65 48
uw kenmerk: 807850-139738-WJZ

Inhoud van de brief

Geachte mevrouw Schippers,
Geachte heer Van Rijn,

Bij brief met kenmerk 807850-139738-WJZ, ontvangen op 7 september 2015, verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de 'Raad') advies uit te brengen inzake de tweede nota van wijziging bij het voorstel van wet houdende regels voor het kunnen verlenen van verplichte zorg aan een persoon met een psychische stoornis (het 'Wetsvoorstel').

Reeds eerder – op 16 april 2009, 31 mei 2012, 6 februari 2014 en 14 juli 2014 – bracht de Raad advies uit over eerdere versies van de Wvvgz. Op 25 februari 2009 en op 3 december 2012 heeft de Raad advies uitgebracht over de Wet forensische zorg (de 'Wfz').

Alvorens in te gaan op de inhoud van de tweede nota van wijziging wenst de Raad eerst zijn waardering uit te spreken voor de bereidheid van beide betrokken ministeries om aan het begin van de consultatietermijn een mondelinge en schriftelijke toelichting te geven van de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de eerdere versies. Deze toelichting is door de Raad als zeer nuttig ervaren, temeer nu de omvang van de nota van wijziging aanzienlijk is en er inhoudelijk veel is gewijzigd sinds de vorige nota van wijziging.

De tweede nota van wijziging

Met deze tweede nota van wijziging wordt blijkens de Toelichting uitvoering gegeven aan een aantal aanbevelingen van ZonMw in het kader van de 'Thematische wetsevaluatie

gedwongen zorg' op het terrein van de voorstellen van wet voor de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (de 'Wvggz'), de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijke gehandicapte cliënten (de 'Wzd') en de Wfz. In dit verband wordt onder meer een wijziging van het artikel 2.3 van de Wfz voorgesteld. Dit artikel regelt de bevoegdheid voor de strafrechter om een zorgmachtiging als bedoeld in de Wvggz of een rechterlijke machtiging tot opname en verblijf als bedoeld in de Wzd af te geven. Met de voorgestelde wijziging van dit artikel wordt volgens de Toelichting beoogd te verduidelijken dat voor de oplegging van deze machtigingen moet zijn voldaan aan de criteria van de Wvggz, respectievelijk de Wzd, en wordt het eerder voorgestelde aangepaste artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht ('Sr') in artikel 2.3 van de Wfz geïncorporeerd, waarmee wordt beoogd te onderstrepen dat de bedoelde machtigingen geen strafrechtelijke maatregelen betreffen (Toelichting, pagina 101). Naast deze wijzigingen, die tot doel hebben de betreffende wetsvoorstellen beter op elkaar te laten aansluiten, worden nog enkele andere wijzigingen voorgesteld, die vooral voortvloeien uit de hoorzitting over de Wvggz in de Tweede Kamer van 20 januari 2014. Tot slot worden er wijzigingen doorgevoerd naar aanleiding van de aanbevelingen uit het rapport van de commissie Hoekstra, die tot doel hebben de samenwerking tussen de geestelijke gezondheidszorg en Justitie te verbeteren. In lijn met de kabinetsreactie op deze aanbevelingen, wordt in deze tweede nota van wijziging de centrale verzoekerrol weer bij het openbaar ministerie (het 'OM') belegd, waarbij aan de officier van justitie (de 'OvJ') een actieve rol wordt toebedeeld.

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

Hoofdpijnen van het advies

- De Raad onderkent het belang van het Wetsvoorstel en staat positief tegenover de uitgangspunten van de tweede nota van wijziging.
 - De Raad staat positief tegenover de nieuwe verzoekerrol van de OvJ en tegenover de verschijningsplicht van de OvJ ter zitting.
 - De Raad onderschrijft het uitgangspunt van de tweede nota van wijziging dat de aansluiting tussen de strafrechtketen en de keten van de (gedwongen)zorg verbetering behoeft. Met het (gewijzigde) wetsvoorstel Wfz wordt beoogd de strafrechter parallel aan een strafrechtelijke procedure de mogelijkheid te bieden over te gaan tot de afgifte van een dergelijke zorgmachtiging. Ook dit doel wordt door de Raad onderschreven.
- Het Wetsvoorstel stuit in zijn huidige vorm echter op een aantal bezwaren. De Raad vraagt daarom om het Wetsvoorstel op de in dit advies genoemde onderdelen aan te passen.
 - Zo is het niet altijd even duidelijk welk procesrecht van toepassing is en welke rechter bevoegd is. De Raad acht verduidelijking op dit punt noodzakelijk.

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

- De Raad plaatst kritische kanttekeningen bij de praktische uitvoerbaarheid van toepassing van civielrechtelijke procedureregels door de strafrechter. Het gewijzigde wetsvoorstel introduceert voor de strafrechter een civielrechtelijke procedure die veelal parallel zal lopen met de strafprocedure, maar waarvoor andere procedureregels en termijnen zullen gelden dan gebruikelijk in het strafprocesrecht en die tot gevolg heeft dat beslissingen met betrekking tot de rechterlijke (zorg)machtiging in beroep uiteen zullen lopen. Het gewijzigde wetsvoorstel is dan ook op dit punt voor de strafrechter niet goed uitvoerbaar en zal in bepaalde gevallen tot onwenselijke en zelfs onwerkbaar situaties kunnen leiden. De Raad pleit daarom voor een aan het strafproces aangepaste en daarin geïntegreerde procedure die het de strafrechter mogelijk maakt een zorgmachtiging op grond van de Wvvgz af te geven. Die procedure moet zowel van toepassing zijn als er sprake is van verminderde toerekenbaarheid als in de situatie dat daarvan geen sprake is, maar de strafrechter wel constateert dat er sprake is van een stoornis en tot het oordeel komt dat de afgifte van een zorgmachtiging wenselijk is. Voor de vormgeving van een dergelijke procedure zijn meerdere opties denkbaar. De Raad is graag bereid om - uiteraard met enkele materiedeskundigen uit de praktijk - hierover met de betrokken ministeries in overleg te treden.
- Daarnaast pleit de Raad voor het behoud van de maatregel als bedoeld in artikel 37 Sr naast de mogelijkheid tot de afgifte van een zorgmachtiging. Daardoor zou overigens de hiervoor geschetste problematiek deels worden ondervangen.
- De Raad vraagt voorts om voldoende tijd voor de implementatie van de drie wetsvoorstellen. Zoals ook eerder aangegeven acht de Raad een implementatietermijn van bij voorkeur twee jaar, doch minimaal achttien maanden na aanvaarding van de wetsvoorstellen door de Eerste Kamer nodig voor een zorgvuldige implementatie. De Raad merkt in dit verband ook op dat bij de aanpassingen van de IT-systemen rekening dient te worden gehouden met de (planning van de) reeds bij de Rechtspraak in het kader van het programma Kwaliteit en Innovatie (KEI) in gang gezette digitaliseringsoperatie. In het belang van een goede aansluiting van de IT-systemen vraagt de Raad om tijdig met de Rechtspraak in overleg te treden over de inwerkingtredingsdatum van deze wetsvoorstellen.

Advies

I. Algemene opmerkingen

Steun voor uitgangspunten

Zoals de Raad ook in zijn advies van 6 februari 2014 heeft aangegeven, worden de uitgangspunten van de Wvvgz - de gedachte dat verplichte opname in een inrichting zoveel mogelijk vermeden moet worden en dat de te verlenen zorg zoveel mogelijk bepaald wordt in samenspraak met de betrokkene en gericht moet zijn op rehabilitatie - door de Raad onderschreven. Het Wetsvoorstel komt hiermee tegemoet aan een breed gedeelde maatschappelijke behoefte.

De Raad onderschrijft eveneens het uitgangspunt van de tweede nota van wijziging dat de aansluiting tussen de strafrechtketen en de keten van de (gedwongen)zorg verbetering behoeft. De Raad begrijpt dat een zorgmachtiging op grond van de gewijzigde voorstellen zowel een civielrechtelijke als een strafrechtelijke aanleiding kan hebben. Met het (gewijzigde) wetsvoorstel Wfz wordt beoogd de strafrechter parallel aan een strafrechtelijke procedure de mogelijkheid te bieden over te gaan tot de afgifte van een dergelijke zorgmachtiging. De Raad onderschrijft ook dit doel.

De nieuwe rol van de OvJ

De Raad staat positief tegenover de verruimde mogelijkheid voor de OvJ of politieambtenaar om aan de psychiater die de medische verklaring opstelt politiegegevens te verstrekken die nodig zijn om het 'ernstig nadeel' te beoordelen, en staat positief tegenover de in deze nota van wijziging gemaakte keuze om de OvJ de verzoekerrol toe te bedelen. Ook staat de Raad positief tegenover het voorstel dat de OvJ in beginsel ter zitting aanwezig is voor een nadere toelichting of motivering van het verzoek. De OvJ is in de huidige praktijk van de Wet bijzondere opnemings psychiatrie ziekenhuizen ('Wet Bopz') vaak niet ter zitting aanwezig, en dit wordt als een gemis ervaren.

Het succes van de voorgestelde regeling staat of valt echter met een goede organisatie van en informatievoorziening door het OM en een actieve strafrechter die voldoende wordt toegerust om zijn nieuwe bevoegdheden in te zetten. Het OM krijgt in voorliggend voorstel nieuwe taken (frequente aanwezigheid ter zitting, regio-overleg, breedvoeriger onderbouwde rekestten, het onderhouden van een landelijk register (artikel 5:19)). Het zal veel vergen van de OvJ voordat hij deze rol zal kunnen waarmaken. Als het OM op die rol onvoldoende is voorbereid of toegerust, zal dat niet alleen gevolgen hebben voor de mate waarin de met de wetswijziging beoogde doelen kunnen worden gerealiseerd, maar ook voor de werklast van de gerechten. Het is dan ook van groot belang dat het OM in het kader van deze wetswijziging de daarvoor benodigde middelen krijgt en inzet.

Toepasselijk procesrecht

De Raad hecht eraan nogmaals op te merken dat het expliciet van toepassing verklaren van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ('Rv') noodzakelijk is voor de beoogde procedure bij de civiele Wvrgz-rechter. Bij gebreke van toepasselijk-verklaring van Rv is 'de rechter' in de Wvrgz de bestuursrechter, hetgeen de Raad als onbedoeld en onwenselijk voorkomt (zie verder onder hoofdstuk II).

De Raad plaatst evenwel kritische kanttekeningen bij de praktische uitvoerbaarheid van toepassing van civielrechtelijke procedureregels door de strafrechter. Het gewijzigde wetsvoorstel introduceert voor de strafrechter een civielrechtelijke procedure die veelal parallel zal (moeten) lopen met de strafprocedure, maar waarvoor andere procedureregels en termijnen zullen gelden dan gebruikelijk in het strafprocesrecht en die tot gevolg heeft dat beslissingen met betrekking tot de rechterlijke (zorg)machtiging in beroep uiteen zullen lopen. Het gewijzigde wetsvoorstel is dan ook op dit punt voor de strafrechter niet goed uitvoerbaar en zal in bepaalde gevallen tot onwenselijke en zelfs onwerkbaar situaties kunnen leiden. Dit wordt hieronder nader toegelicht onder hoofdstuk III.

De Raad pleit daarom voor een aan het strafproces aangepaste en daarin geïntegreerde procedure die het de strafrechter mogelijk maakt een zorgmachtiging op grond van de Wvggz af te geven. Die procedure moet zowel van toepassing zijn als er sprake is van verminderde toerekenbaarheid als in de situatie dat daarvan geen sprake is, maar de strafrechter wel constateert dat er sprake is van een stoornis en tot het oordeel komt dat de afgifte van een zorgmachtiging wenselijk is. Voor de vormgeving van een dergelijke procedure zijn meerdere opties denkbaar. De Raad is graag bereid om - uiteraard met enkele materiedeskundigen uit de praktijk - hierover met de betrokken ministeries in overleg te treden.

Daarnaast pleit de Raad voor het behoud van de maatregel als bedoeld in artikel 37 Sr naast de mogelijkheid tot de afgifte van een zorgmachtiging.

Medische geheimhoudingsplicht

Diverse bepalingen in dit Wetsvoorstel strekken tot doorbreking van de medische geheimhoudingsplicht. Op pagina 59 van de Toelichting wordt over dit onderwerp uitsluitend gerefereerd naar een door het ministerie uitgebrachte factsheet over de medische geheimhoudingsplicht.

De Raad adviseert de noodzaak en rechtvaardiging voor de doorbreking van deze geheimhoudingsplicht in relatie tot dit wetsvoorstel op te nemen in de Toelichting.

II. Opmerkingen m.b.t. de procedure bij de civiele rechter

De Raad constateert dat veel van de eerder door de Raad gedane suggesties t.a.v. de inrichting van de procedure bij de civiele rechter zijn overgenomen. De Raad spreekt daarvoor zijn waardering uit.

Wel hecht de Raad eraan om nogmaals te benadrukken wat in het vorige advies is opgemerkt t.a.v. het toepasselijk procesrecht. Indien niet expliciet naar de procesrechtelijke regels van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering wordt verwezen in de Wvggz, zal gelet op het van oudsher bestuursrechtelijke karakter van de Wet Bopz en thans Wvggz, de Algemene wet bestuursrecht (de 'Awb') van toepassing zijn (zo blijkt ook uit de omstandigheid dat de huidige Wet Bopz in zijn geheel op de 'negatieve lijst' van artikel 8:5 Awb staat). Toepasselijkheid van het Rv stond geformuleerd in artikel 1:7 lid 3 van het wetsontwerp, welke bepaling in de nota van wijziging is verdwenen. De Toelichting (pagina 65) gaat er ten onrechte vanuit dat een uitdrukkelijke bepaling achterwege kan blijven. Bij gebreke van toepasselijk-verklaring van Rv is 'de rechter' in de Wvggz de bestuursrechter.

Het behoeft geen betoog dat dat niet wenselijk noch bedoeld is. Reden waarom hier nadrukkelijk herhaald wordt dat het noodzakelijk is om in de Wvggz expliciet te bepalen dat Rv van toepassing is.

Bij het voorgaande past de belangrijke kanttekening dat het expliciet van toepassing verklaren van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering alleen wenselijk is voor de procedure bij de civiele Wvggz-rechter; het is niet wenselijk dat de zorgmachtiging als bedoeld in artikel 2.3 Wfz onder de toepassing van het burgerlijk procesrecht valt. Zoals hierna onder III verder uiteen zal worden gezet, stuit de toepassing van de civielrechtelijke procedureregels door de strafrechter op een aantal zwaarwegende praktische bezwaren.

III. Opmerkingen m.b.t. de procedure bij de strafrechter

Verhouding artikel 2.3 Wfz tot artikel 37 Sr

Zorgmachtiging biedt toegevoegde waarde

Een zorgmachtiging als bedoeld in artikel 2.3 Wfz biedt - in aanvulling op het bestaande strafrechtelijke instrumentarium – de mogelijkheid om het traject van verplichte geestelijke gezondheidszorg en het strafrechtelijke traject beter op elkaar te laten aansluiten in met name de volgende situaties:

- de verdachte is gedetineerd in verband met een of meerdere feiten van relatief geringe ernst en gedeeltelijk toerekeningsvatbaar. Er is sprake van een psychiatrische stoornis en ook aan de overige vereisten voor een zorgmachtiging is voldaan. In de huidige situatie komt artikel 67a lid 3 van het Wetboek van Strafvordering ('Sv') (anticipatiegebod) snel in beeld. De voor de hand liggende strafrechtelijke reactie is in dit geval immers een korte gevangenisstraf al dan niet met een voorwaardelijk deel. Het probleem is dan vaak de verhouding tussen de zwaarte van het voorwaardelijke deel en de zwaarte van de voorwaarde inhoudende opname en behandeling. Opname en behandeling zijn vanuit de geestelijke gezondheidszorg bezien vrijwillig, terwijl die vrijwilligheid vaak problematisch is in verband met een tekort aan ziekte-inzicht en -besef;
- de verdachte is op vrije voeten en zijn behandeling in het kader van een bijzondere voorwaarde komt niet van de grond. De strafrechter constateert grote zorgen over de psychische toestand. Er is in de huidige situatie geen sprake van afstemming tussen het Bopz-traject en het strafrechtelijke traject. Op grond van de tweede nota van wijziging zal er in de toekomst sprake zijn van uitwisseling van informatie. De rechter wordt daardoor in staat gesteld de trajecten op elkaar af te stemmen. Ook in deze situatie heeft een zorgmachtiging voor de strafrechter meerwaarde.

Naast de hiervoor beschreven situaties waarmee de zittingsrechter kan worden geconfronteerd, zullen ook de raadkamer en de rechter-commissaris situaties tegenkomen waarin de mogelijkheid tot de afgifte van een gedwongen zorgmachtiging een waardevolle aanvulling op het bestaande instrumentarium kan vormen. Het gaat - kort samengevat - om situaties waarin het huidige strafrechtelijke instrumentarium onvoldoende is toegerust om het gevaar te kunnen afwenden.

Schrappen artikel 37 Sr is ongewenst

In de tweede nota van wijziging wordt voorgesteld artikel 37 Sr te schrappen. Op grond van dit artikel kan de strafrechter gelasten dat degene aan wie een strafbaar feit wegens de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn geestvermogens niet kan worden toegerekend, voor een termijn van één jaar in een psychiatrisch ziekenhuis wordt geplaatst. Dit artikel speelt vooral een rol bij verdachten die vanwege een relatief ernstig feit gedetineerd zijn en volledig ontoerekeningsvatbaar blijken. Dan ligt vaak de keuze tussen toepassing van dit artikel of oplegging van de tbs-maatregel voor. De Raad is van mening dat de voorgestelde nieuwe regeling van de zorgmachtiging voor deze gevallen te complex en moeilijk uitvoerbaar is. Het verdient daarom aanbeveling de maatregel van artikel 37 Sr – naast de zorgmachtiging als bedoeld in artikel 2.3 Wfz – in stand te

laten. Daarmee zal ook een gedeelte van de in dit advies beschreven knelpunten kunnen worden ondervangen.

Toepassing multidisciplinaire rapportage en regeling weigerende observandi is wenselijk

Het valt de Raad op dat – in tegenstelling tot artikel 37 Sr – op grond van het gewijzigde artikel 2.3 Wfz voor de afgifte van de zorgmachtiging geen multidisciplinaire rapportage is vereist. Ook de regeling van de weigerende observandi is niet van toepassing (vgl. artikel 37 lid 3 Sr).

Als strafbare feiten de aanleiding zijn om een zorgmachtiging te bevelen dan zou deze naar het oordeel van de Raad echter ook moeten kunnen worden afgegeven als de betrokkene weigert aan een dergelijke rapportage mee te werken. Anders ontstaat de ongewenste discrepantie dat aan iemand die niet meewerkt aan een rapportage, waardoor geen actuele beschrijving van de stoornis kan plaatsvinden, wel een tbs-maatregel kan worden opgelegd, maar niet kan worden overgegaan tot de afgifte van een zorgmachtiging.

De Raad wijst daarnaast op de mogelijke vertraging die ontstaat als de psychiater van meet af aan uitgaat van een zorgmachtiging terwijl de rechter de oplegging van een tbs-maatregel overweegt. De wettelijke vereisten voor beide modaliteiten lopen uiteen: bij de zorgmachtiging volstaat een kort recent advies van een psychiater terwijl voor de oplegging van een tbs-maatregel is vereist dat in ieder geval is gepoogd om te komen tot een multidisciplinaire rapportage. Gewoonlijk wordt echter pas in de loop van het gedragskundig onderzoek helder in hoeverre de verdachte geheel, deels of niet toerekenbaar is. Ook het gevaar op herhaling kan pas gedurende het onderzoek op grond van risicotaxaties worden vastgesteld. De multidisciplinaire rapportage zou daarom uitgangspunt moeten blijven bij tbs-waardige delicten. De huidige regeling van artikel 37 lid 2 en 3 Sr zou dan ook bij voorkeur moeten worden toegevoegd aan artikel 2.3 Wfz.

Opleggen straf naast zorgmachtiging

Als de strafrechter tot het oordeel komt dat de verdachte ontoerekeningsvatbaar is en toepassing geeft aan artikel 37 Sr, komt hij aan de oplegging van een straf niet toe. Dit uitgangspunt van 'geen straf zonder schuld' lijkt met deze nota van wijziging te worden losgelaten. Voor de afgifte van een zorgmachtiging is immers niet vereist dat wordt vastgesteld dat de verdachte ontoerekeningsvatbaar is.

Dat betekent dat toepassing van artikel 2.3 Wfz - anders dan de toepassing van artikel 37 Sr - onverlet laat dat naast de afgifte van een zorgmachtiging door de strafrechter ook een straf of strafrechtelijke maatregel kan worden opgelegd. Het ligt evenwel in de rede dat de strafrechter bij de toepassing van artikel 2.3 Wfz in voorkomende gevallen zal vasthouden aan het criterium van ontoerekeningsvatbaarheid en dat hij dan niet (ook) tot strafoplegging komt. De mogelijkheid om naast de afgifte van een zorgmachtiging een tbs- of ISD-maatregel (maatregel tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders) op te leggen is in zoverre positief dat deze de flexibiliteit van de plaatsing in geschikte instellingen kan bevorderen: een psychiatrische instelling zal eerder bereid zijn een justitiegerelateerde patiënt op te nemen als er een garantie is tot terugplaatsing in een tbs- of ISD-kliniek.

Verschillende procedures

Verschillend procesrecht strafzaak / verzoek zorgmachtiging is ongewenst

Zoals hiervoor reeds is aangegeven, verklaart het wetsvoorstel Wvggz het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van overeenkomstige toepassing op de verzoekschriftprocedure tot het afgeven van een (zorg)machtiging. Die procedure geldt in het huidige voorstel dus ook voor de strafrechter die op de voet van artikel 2.3 Wfz (zorg)machtigingen afgeeft. Als gevolg hiervan zal in een strafzaak waarin tegelijk een verzoek tot (zorg)machtiging ligt voor beide 'zaken' een afzonderlijke procedure moeten worden gevolgd, waarop bovendien verschillende regels van toepassing zijn (bijvoorbeeld openbare behandeling en niet-openbare behandeling, een verschil in beslis- en appeltermijnen e.d.). Dat lijkt in gevallen waarin de procedure tot het verlenen van een (zorg)machtiging parallel loopt aan de strafzaak (in sommige gevallen een vervanging van de huidige maatregel als bedoeld in artikel 37 Sr) onwenselijk.

Verschillende beslistermijnen

In dit verband wordt in het bijzonder gewezen op artikel 6:2 Wvggz. Als de daarin genoemde termijnen ook gelden voor de situatie waarin de procedure tot het afgeven van een zorgmachtiging parallel loopt met een strafzaak, dan zal het zo kunnen zijn dat de rechter al over een zorgmachtiging moet beslissen voordat hij in de strafzaak tot een oordeel is gekomen. Dit kan slechts worden vermeden door grote alertheid van de OvJ met betrekking tot het moment van indienen van het verzoek op grond van artikel 2.3 Wfz. Het is de vraag of dat van de OvJ kan worden verlangd.

Verschillende procedures hoger beroep

Het lijkt er op dat de betrokkene voor zijn (hoger) beroep tegen de strafzaak en de (zorg)machtiging afzonderlijke procedures zal moeten volgen, terwijl de beslissing over de zorgmachtiging in veel situaties sterk zal kunnen samenhangen met de beslissing in de strafzaak.

Het hoger beroep tegen het strafvonnis en de zorgmachtiging zouden waar mogelijk parallel moeten lopen. Dat wil zeggen: dezelfde beroepstermijnen en behandeling door dezelfde appelrechter. De strafrechtelijke procedure zou daarbij leidend moeten zijn,² zodat de strafrechter in hoger beroep bevoegd is, zowel ten aanzien van de strafzaak als de zorgmachtiging. Als voor de procedure van de (zorg)machtiging echter geheel wordt aangesloten bij het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zal dat tot gevolg hebben dat strafzaak (bevoegd is de strafrechter in appel) en zorgmachtiging (bevoegd is de civiele rechter in appel) in hoger beroep zullen uiteenlopen.

In het verlengde hiervan merkt de Raad op dat hij uit de voorliggende stukken begrijpt dat als bijvoorbeeld de penitentiaire kamer van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden in hoger beroep tot het oordeel komt dat een zorgmachtiging geboden is, enkel de rechtbank bevoegd is tot de afgifte daarvan. Voor die afgifte lijkt derhalve een afzonderlijke procedure bij een andere rechter te moeten worden gevolgd. De Raad acht dat onwenselijk.

Bij vormgeven artikel 2.3 Wfz zoveel mogelijk aansluiten bij WvSv

Indien de termijnen met betrekking tot de gedwongen zorgmachtiging echter in alle gevallen geheel gelijk getrokken worden met de strafzaak, kan het hoger beroep tegen

² Zie in dit verband ook HR 10 juli 2015, ECLI:NL:HR:2015:1846.

de zorgmachtiging illusoir worden. Bovendien is de zorgmachtiging mogelijk bij de behandeling van de strafzaak in hoger beroep al een keer verlengd door de gedwongenrechter in eerste aanleg. Het lijkt daarom niet wenselijk de behandeltermijnen in hoger beroep zonder meer gelijk te stellen en te streven naar gelijktijdige behandeling. Het is dan ook de vraag hoe dan wel tot een werkbare situatie kan worden gekomen. Het Wetboek van Strafvordering kent verschillende procedures gericht op snelle behandeling, dadelijke uitvoerbaarheid en voorlopige tenuitvoerlegging van beslissingen alsmede van voortvarende toetsing daarvan door een andere rechter. De Raad adviseert bij de vormgeving van artikel 2.3 Wvz daarbij aan te sluiten. Dat wil zeggen dat in gevallen waarin de strafrechter over een zorgmachtiging beslist, bestaande procedureregels van strafvordering daarop zoveel mogelijk van toepassing zijn. Oftewel de procedure tot de afgifte van de zorgmachtiging zou in deze gevallen (zoveel mogelijk) in de strafrechtelijke procedure moeten worden geïntegreerd. In ieder geval zal in de Toelichting aandacht moeten worden besteed aan de bijzonderheden van de procedure tot het afgeven van een zorgmachtiging binnen de kaders van de strafrechtelijke handhaving en in het bijzonder op de keuze om af te wijken van de gangbare procedureregels binnen het strafprocesrecht, ook in het licht van de in gang gezette herziening van het Wetboek van Strafvordering die erop is gericht om strafrechtelijke procedures zoveel mogelijk te stroomlijnen en administratieve lasten te reduceren.³

Belang van onderlinge informatie-uitwisseling tussen verschillende trajecten

In ieder geval is het uiterst noodzakelijk dat de strafrechter in hoger beroep, de gedwongenrechter in hoger beroep en de verlengende rechter voldoende geïnformeerd zijn over het andere traject. De strafrechter in hoger beroep dient geïnformeerd te worden over de zorgmachtiging en het vervolg van de behandeling in het kader van Wvvgz. Alleen dan kan hij daarmee bij de strafrechtelijke afdoening rekening houden. Omdat de zorgmachtiging volgens het Wetsvoorstel in een afzonderlijke beslissing wordt vastgelegd, die geen onderdeel uitmaakt van de strafrechtelijke uitspraak, voorziet de Raad op dit punt uitvoeringsproblemen. De gedwongenrechter in hoger beroep en de rechter die in eerste aanleg beslist over een verlenging van de zorgmachtiging dienen geïnformeerd te worden over het strafrechtelijke traject. Er kan ook nog sprake zijn van samenloop indien de strafbare feiten zijn begaan tijdens de opname of behandeling op grond van een (zorg)machtiging. Ook dan is het van belang dat strafrechter en civiele rechter over en weer goed worden geïnformeerd over parallel lopende trajecten.

De Raad adviseert hieraan in de Toelichting aandacht te besteden.

Onduidelijkheid bij volledige ontoerekeningsvatbaarheid van voorlopige gehechte

De Raad constateert een onduidelijkheid bij de situatie van volledige ontoerekeningsvatbaarheid van een voorlopig gehechte. De strafrechter zal de betrokkene geen straf opleggen. Als evenmin een vrijheidsbenemende strafrechtelijke maatregel volgt, betekent dit dat de voorlopige hechtenis op de uitspraakdatum van het vonnis wordt opgeheven. De strafrechter zal op grond van de Wvz wel een zorgmachtiging afgeven. Hij kan er evenwel niet voor zorgen dat de twee beslissingen

³ Zie bijvoorbeeld het wetsvoorstel Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (Kamerstukken 34 086). Zie Kamerstukken II 2015-2016, 29 279, nr. 278, p. 4.

naadloos op elkaar aansluiten. Alleen door grote alertheid van de OvJ kan de overgang naadloos verlopen. De Raad adviseert hieraan in de Toelichting aandacht te besteden.

Rol strafrechter in hoger beroep m.b.t. artikel 2.3 Wfz verdient verheldering

De Raad beveelt aan de rol van de strafrechter in hoger beroep met betrekking tot artikel 2.3 Wfz te verhelderen. Aangenomen kan worden dat de strafrechter in hoger beroep over dezelfde bevoegdheden beschikt als de rechter in eerste aanleg. De Raad vraagt zich echter af welke bevoegdheden de rechter in een strafzaak op grond van artikel 2.3 Wfz heeft als er al een zorgmachtiging is gegeven (bijvoorbeeld een zorgmachtiging zonder opname in accommodatie). De Raad adviseert hieraan in de Toelichting aandacht te besteden.

De duur van de zorgmachtiging

De (zorg)machtiging ex artikel 2.3 Wfz treedt volgens deze nota van wijziging in sommige gevallen in de plaats van de maatregel van plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis ex artikel 37 Sr. De laatstgenoemde maatregel heeft thans een maximale duur van één jaar. De (zorg)machtiging heeft een maximale duur van zes maanden. Daarna is weliswaar verlenging mogelijk, maar die procedure verloopt - zo begrijpt de Raad - via de gangbare route van de civiele rechter. Het is de vraag of de strafrechter op basis hiervan (de beperkte duur van de zorgmachtiging en het gegeven dat hij na zes maanden geen vat meer heeft op het vervolg) snel geneigd zal zijn over te gaan tot het afgeven van een zorgmachtiging en niet liever naar andere beschikbare maatregelen zal grijpen. De Raad werpt in dit verband de vraag op waarom binnen de kaders van het strafprocesrecht niet wordt voorzien in de mogelijkheid van een zorgmachtiging voor langere duur (bijvoorbeeld voor de duur van ten hoogste één jaar). Een langere duur zal met name wenselijk kunnen zijn in gevallen waarin sprake is van een ernstig strafbaar feit. Ten overvloede wordt hier opgemerkt dat de Raad er voorstander van is dat de geneesheer-directeur ook bij deze langere zorgmachtiging steeds toestemming nodig zal hebben als hij de maatregel voortijds wil beëindigen (zie hierna onder rechtsbescherming). Die toestemming is thans, bij de toepassing van artikel 37 Sr, niet vereist.

Rechtsbescherming

Procedure beëindiging zorgmachtiging gedurende eerste zes maanden

Indien de geneesheer-directeur de zorgmachtiging gedurende de eerste zes maanden ervan wil beëindigen, is de toestemming van de minister van Veiligheid en Justitie vereist (artikel 9:2). Tegen de beslissing van de minister staat beroep open bij de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ). De verantwoordelijkheid voor de beslissing over het laten voortduren van een door de rechter opgelegde zorgmachtiging komt derhalve te liggen bij de minister van Veiligheid en Justitie en een andere rechtsprekende instantie, en niet bij de rechter die de zorgmachtiging heeft afgegeven. De Raad vraagt zich af waarom voor deze constructie is gekozen. Deze keuze wordt niet inhoudelijk toegelicht. De Raad kan zich ook een andere procedure voorstellen, namelijk bij de rechter die de zorgmachtiging heeft afgegeven (vgl. de procedure ingevolge het voorgestelde artikel 8:19). Die rechter vond het afgeven daarvan immers noodzakelijk. De Raad adviseert de keuze voor deze procedure in het licht van het voorgaande te herbezielen dan wel nader toe te lichten.

Rol minister bij zorgmachtiging zonder opname

In het verlengde hiervan werpt de Raad de vraag op wat de rol van de minister is als de rechter op grond van artikel 2.3 Wfz een zorgmachtiging zonder opname afgeeft.

Welke rechter is bevoegd te beslissen over verzoekschrift tot beëindiging verplichte zorg?

Op grond van het voorgestelde artikel 8:18 Wvvgz kan de geneesheer-directeur op aanvraag een beslissing nemen tot beëindiging van het verlenen van verplichte zorg op grond van een zorgmachtiging. Ingevolge artikel 8:19 Wvvgz kan de betrokkene, nadat de geneesheer-directeur afwijzend of niet tijdig heeft beslist op zijn aanvraag tot die beëindiging, bij de OvJ een aanvraag indienen om een verzoekschrift voor de beëindiging van die verplichte zorg bij de rechter in te dienen.

Onduidelijk is welke rechter bevoegd is om op dat verzoekschrift te beslissen. Is dat de rechter die de zorgmachtiging heeft afgegeven? En kan dat derhalve ook de strafrechter zijn? Met andere woorden:

welke rechter wordt bedoeld in artikel 8:19, derde lid, als door de strafrechter toepassing is gegeven aan artikel 2.3 Wfz?

Slachtoffers

Op pagina 76 van de Toelichting wordt onder verwijzing naar artikel 6:3, vijfde lid, van het Wetsvoorstel overwogen dat er in de beroepsprocedure ingevolge de Wvvgz geen andere belanghebbenden (in de zin van artikel 279, eerste lid, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) zijn dan de betrokkene, diens vertegenwoordiger en de OvJ. In strafzaken zal er echter veelal ook sprake zijn van een slachtoffer. Slachtoffers hebben in het strafproces – naast het recht op aanwezigheid bij de behandeling van de strafzaak – bijzondere bevoegdheden, zoals een recht op kennisneming en afschrift van processtukken en informatie over het verloop van de strafprocedure. Ook kunnen zij onder omstandigheden stukken bij de processtukken doen voegen, spreekrecht uitoefenen en zich als civiele procespartij in het geding voegen met een vordering tot schadevergoeding. Het verdient aanbeveling in de Toelichting in te gaan op deze bijzondere positie van het slachtoffer in verhouding tot de – soms parallel en vervolgens in hoger beroep weer uiteen lopende - procedure tot de afgifte van een (zorg)machtiging via de route van artikel 2.3 Wfz. In meer algemene zin werpt de Raad de vraag op in hoeverre er voor de OvJ een verplichting in het leven wordt geroepen om het slachtoffer ook te informeren over het verloop (en de afloop) van de procedures ingevolge artikel 2.3 Wfz (vgl. artikel 51a, derde lid, Sv).

IV. Opmerkingen m.b.t. de procedure bij de bestuursrechter

Artikel 5:2 Wvvgz

Artikel 5:2 van het Wetsvoorstel bepaalt in het eerste lid dat een ieder een melding bij het college van burgemeester en wethouders ('het college') kan doen indien men van mening is dat een bepaalde persoon geestelijke gezondheidszorg nodig heeft. Het college kan op basis van deze melding een aanvraag bij de OvJ indienen. Het eerste lid van artikel 5:2 is een kan- bepaling: het college heeft aldus (beleids)vrijheid om zijn bevoegdheid wel of niet aan te wenden.

Het vijfde lid van artikel 5:2 bepaalt dat het college naar aanleiding van een melding een aanvraag voor de voorbereiding van een verzoekschrift voor een zorgmachtiging (vergezeld van het verkennend onderzoek) moet indienen bij de OvJ. Het college moet

deze aanvraag indienen indien de melding is gedaan door personen die zijn genoemd in sub a tot en met e van het vijfde lid. In tegenstelling tot het eerste lid van artikel 5:2 heeft het college hier geen enkele vrijheid.

Het zesde lid van artikel 5:2 bepaalt dat indien het college binnen 14 dagen geen aanvraag bij de OvJ heeft ingediend en het gaat om de groep van personen genoemd in sub a tot en met e van het vijfde lid, bezwaar en beroep als bedoeld in de Awb open staat voor deze personen.

Rechtsbescherming en Awb

De Raad vraagt zich af in hoeverre de wetgever bij de redactie van het zesde lid van artikel 5:2 Wvrgz heeft onderkend dat deze zaken als gevolg van de toepasselijk-verklaring van de Awb onder de bevoegdheid van de bestuursrechter komen te vallen. De Toelichting gaat hier niet expliciet op in, zodat voornamelijk onduidelijk is of de bevoegdheid van de bestuursrechter in deze zaken uitdrukkelijk de bedoeling is geweest van de wetgever en welke beweegredenen hieraan ten grondslag hebben gelegen.

De Raad vraagt u om aandacht te besteden aan dit aspect in de Toelichting. Ten aanzien van deze keuze geeft de Raad u voorts het volgende in overweging. Enerzijds heeft de Raad begrip voor de keuze voor de bestuursrechtelijke procedure van de Awb omdat hiermee op een eenvoudige wijze een voorlopige voorziening gevraagd kan worden. Daarbij kan worden opgemerkt dat de bestuursrechtelijke procedure sneller is (aanvragen voorlopige voorziening), laagdrempeliger (geen advocaat vereist) en goedkoper (minder kostbare zaken).

De aard van de onderhavige bevoegdheid staat in beginsel ook niet in de weg aan een beoordeling door de bestuursrechter. In beroep zal beoordeeld moeten worden of het college op de juiste gronden de aanvraag niet heeft ingediend. De juridische vraag die dan ter beoordeling voorligt, is de vraag of diegene die de melding heeft gedaan behoort tot de doelgroep van het vijfde lid. Behoort iemand immers tot die doelgroep dan is het college verplicht de aanvraag in te dienen ongeacht de vraag of zij menen dat betrokkene de zorg nodig heeft of niet. De beoordeling is een puur feitelijke: behoort iemand tot de doelgroep of niet. Slechts ten aanzien van de personen bedoeld onder het onderdeel e van het vijfde lid (de voor de continuïteit van zorg essentiële naasten), zal een zekere mate van beoordelingsruimte bestaan. De Raad is echter van oordeel dat dit dermate marginaal is dat de betrokken rechter geen uitgebreide kennis van de betrokken problematiek hoeft te hebben. Er hoeft geen enkele inhoudelijke beoordeling (over de noodzaak voor verplichte zorg) verricht te worden.

Anderzijds constateert de Raad dat de verschillende zaken die voortvloeien uit het Wetsvoorstel bij verschillende rechters terecht zullen komen. Er is dan dus geen sprake van 'alle zaken in een hand'. In zijn algemeenheid acht de Raad dit een ongelukkige situatie. De Raad geeft er de voorkeur aan dat zaken binnen een en dezelfde keten zoveel mogelijk door dezelfde rechter worden beoordeeld.⁴

⁴ Uit hetgeen de Raad t.a.v. de procedure bij de strafrechter onder hoofdstuk III naar voren heeft gebracht moge duidelijk zijn dat de Raad zich kan vinden in de bevoegdheid van de strafrechter in heel bijzondere situaties.

Aangezien dit artikel slechts een klein onderdeel is van de gehele Wvvgz, en het leeuwendeel van de Wvvgz-gerelateerde zaken door de civiele rechter behandeld worden, zou er ook voor gekozen kunnen worden om deze zaken bij de civiele rechter (met gebruikmaking van de Awb) neer te leggen. Als precedent kan de Wet tijdelijk huisverbod dienen. Op basis van deze wet is de bestuursrechtelijke procedure van toepassing, maar worden de zaken behandeld door de civiele (familie) rechter. Nadeel van een dergelijke constructie is dat de betrokken rechter en griffiemedewerker(s) een voor hen minder vertrouwd procesrecht moeten toepassen. De kans dat dit laatste tot ernstige complicaties zou leiden, acht de Raad bij deze zaken echter vrij beperkt, nu de in deze zaken te verrichten rechterlijke toets een relatief eenvoudige is en het naar verwachting om een zeer beperkt aantal zaken gaat.

De Raad vraagt tot slot nog uw aandacht voor het volgende. Het verlenen van verplichte zorg is een ingrijpende inbreuk op de vrijheid van betrokkene. Het indienen van een aanvraag bij de OvJ door het college is een eerste en noodzakelijke stap daarin. De Raad geeft u in overweging aandacht te besteden aan de positie van de betrokkene in de onderhavige procedure. Nu het recht van bezwaar en beroep bij de weigering door het college slechts aan een beperkte groep personen is toegekend, staat voor betrokkene geen bezwaar en beroep open. Hij of zij is echter wel belanghebbende en zou in die hoedanigheid ook in de procedure moeten worden opgeroepen.

V. Implementatie, inwerkingtreding en overgangsrecht

In een brief aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie van 25 februari 2015 (Kamerstukken II 2014-2015, 32 398, nr. M) heeft de Eerste Kamer aangekondigd de behandeling van het Wetsvoorstel Wfz verder te willen aanhouden, teneinde dit Wetsvoorstel gezamenlijk te behandelen met de wetsvoorstellen Wzd (Kamerstukken 31 996) en Wvvgz (Kamerstukken 32 399).

Gelet op de – ook door de Eerste Kamer onderkende – samenhang van de drie wetsvoorstellen verdient het aanbeveling om, indien zij tot wet worden verheven, de wetsvoorstellen t.z.t. gelijktijdig in werking te laten treden.

Voor de implementatie van de drie wetsvoorstellen zal voldoende tijd en geld beschikbaar moeten worden gesteld. IT-systemen, werkprocessen en modellen zullen op de nieuwe procedure moeten worden voorbereid. Daarnaast is tijd nodig om de (straf)rechters te instrueren over (met name de civielrechtelijke aspecten van) de drie wetsvoorstellen. Zoals de Raad ook in zijn advies van 14 juli 2014 heeft aangegeven, acht de Raad een implementatietermijn van bij voorkeur twee jaar, doch minimaal achttien maanden na aanvaarding van de wetsvoorstellen door de Eerste Kamer nodig voor een zorgvuldige implementatie. De Raad merkt in dit verband ook op dat bij de aanpassingen van de IT-systemen rekening dient te worden gehouden met de (planning van de) reeds bij de Rechtspraak in het kader van het programma Kwaliteit en Innovatie (KEI) in gang gezette digitaliseringsoperatie. In het belang van een goede aansluiting van de IT-systemen vraagt de Raad u om tijdig met de Rechtspraak en overige ketenpartners in overleg te treden over de inwerkingtredingsdatum van deze wetsvoorstellen.

Het valt de Raad ten slotte op dat er geen overgangsbepaling is opgenomen waarin is bepaald dat machtigingen op grond van de Wet Bopz meetellen voor de termijn waarvoor

een langere zorgmachtiging ingevolge de Wvvgz en de Wzd kan worden verleend. Indien die constatering juist is, verdient het aanbeveling daarin alsnog te voorzien.

VI. Werklast

Inleidende opmerkingen

De Raad verwacht dat invoering van het Wetsvoorstel inclusief de wijzigingen zoals verwoord in deze tweede nota van wijziging, gevolgen heeft voor de werklast van zowel rechtbanken als gerechtshoven. De Raad verwacht dat het Wetsvoorstel voor strafzaken en civiele zaken een structurele toename van de werklast per zaak met zich brengt en dat deze werklasttoename zorgt voor extra kosten van ongeveer 1,6 miljoen euro per jaar. Dit wordt hieronder toegelicht.

Gevolgen voor de behandeling in eerste aanleg – civiel

Uit eerdere toelichtingen bij dit Wetsvoorstel blijkt een uitbreiding van de reikwijdte ten opzichte van de huidige Bopz-machtiging. Dit zal leiden tot meer beslispunten ten opzichte van de huidige aanvraag en meerwerk bij de uitwerking hiervan bij de eerste aanvragen (dus niet bij verzoeken tot verlenging). Deze nota van wijziging brengt hier geen verandering in. De Raad gaat uit van een 25% hogere werklast in deze zaken. Uit de Toelichting leidt de Raad niet af dat er als gevolg van deze wet meer zaken zullen ontstaan anders dan de autonome groei van het aantal verzoeken zoals die al jaren plaatsvindt.

Gevolgen voor de behandeling in hoger beroep – civiel

In deze nota van toelichting is de mogelijkheid van hoger beroep gehandhaafd. In de huidige Wet Bopz is slechts de weg van cassatie mogelijk. De gerechtshoven zullen geconfronteerd worden met de mogelijkheid van hoger beroep. In deze nota van wijziging verandert dat niet. De eerder geformuleerde werklastgevolgen blijven daarom bestaan. Het is lastig te voorspellen wat het hoger beroepspercentage gaat worden. De uitspraak van de rechter in eerste aanleg heeft betrekking op toepassing van dwang en daar zal de patiënt het bijna per definitie niet mee eens zijn. Anders had de zorg immers op vrijwillige basis kunnen plaatsvinden. Hieruit valt een relatief hoog beroepspercentage af te leiden.

Daar staat tegenover dat de uitspraken in eerste aanleg uitvoerbaar bij voorraad zijn. Dat maakt hoger beroep minder 'lonend', omdat de toepassing van dwang niet meer teruggedraaid kan worden. Dat zou tot een relatief laag hoger beroepspercentage kunnen leiden. Beide effecten zullen van invloed zijn op de uiteindelijke hoogte van het hoger beroepspercentage.

De Raad gaat er voorsnog vanuit dat na invoering van de wet het hoger beroepsaandeel zich zal stabiliseren op circa 6%. Bij een hoger beroepspercentage van 6% zal het aantal bij de hoven te behandelen zaken met circa 1.180 toenemen. Voor een inschatting van de prijs in hoger beroep is aansluiting gezocht bij de huidige behandeltijd voor de categorie beschikking Bopz in eerste aanleg. Omdat in hoger beroep drie rechters zich over de zaak buigen is de behandeltijd vermenigvuldigd met een factor 3. Vervolgens is een opslag toegepast van 25% omdat een gemiddelde hoger

beroepszaak complexer is dan een gemiddelde eerste aanlegzaak. De behandeltijd voor de ondersteuning is vanwege de complexiteit van hoger beroepszaken eveneens met 25% verhoogd ten opzichte van eerste aanlegzaken.

Omdat de Wvggz-zaak tot de relatief lichte zaaks categorieën binnen de productgroep civiel gaat behoren, zal dit tot een prijsdaling per zaak leiden in de civiele sector.

Effecten op totale behandelkosten bij de civiele rechter in hoger beroep

Eenzijds zorgt de nieuwe relatief lichte zaaksstroom voor een prijsdaling per zaak in de civiele sector.

Anderzijds moeten er veel meer zaken behandeld worden.

Gevolgen voor de behandeling in eerste aanleg – straf

Toename van het aantal aanhoudingen in strafzaken

De verwachting is dat het gewijzigde wetsvoorstel Wet forensische zorg voor de strafrechter zal leiden tot langere procedures. De strafrechter zal immers de strafzaak vaker aanhouden in afwachting van de uitkomsten van de verzoekschriftprocedure. Een verzoekschrift heeft namelijk te maken met andere termijnen dan een strafzaak. Een aanhouding van een strafzaak leidt tot capaciteitsverlies van de Rechtspraak, maar evenzeer vergt een aanhouding ook de nodige voorbereidingstijd. De verwachting is daarom dat de gemiddelde behandeltijd van een dergelijke zaak toeneemt met 30 minuten per meervoudige kamer-zaak per rechter en juridisch ondersteuner per zaak.

De Raad verwacht dat de zaken waarin momenteel sprake is van opname in een psychiatrisch ziekenhuis (artikel 37 Sr) in aanmerking komen voor deze procedure. De Raad verwacht daarom dat het aantal, waarin de verwachte behandeltijdtoename zit, minimaal 260 zaken bedraagt. De zorgmachtiging zal daarnaast vooral een rol gaan spelen in relatief minder ernstige zaken waarin de geestelijke gezondheidszorg en het strafrecht nu nog niet helemaal op elkaar zijn afgestemd. De aantallen van deze verwachte bovengrens zijn vooralsnog niet in te schatten, omdat er onvoldoende cijfermateriaal voor handen is en het OM nog geen beleid voor deze nieuwe wetgeving heeft.

Een ambtshalve zorgmachtiging

Met het Wetsvoorstel wordt beoogd dat de strafrechter vaker ambtshalve besluit tot het afgeven van een zorgmachtiging. Uit het gewijzigde artikel 2.3 Wfz lijkt te volgen dat wanneer de rechter ambtshalve een zorgmachtiging wenst af te geven, daarvoor eerst het voortraject van de Wvggz moet zijn gevolgd.

Dat zou betekenen dat de rechter in gevallen waarin hij de mogelijkheid aanwezig acht dat het wel eens tot een zorgmachtiging zou kunnen komen, de strafzaak zal moeten aanhouden en de OvJ moet vragen het voortraject in werking te zetten. Ambtshalve lijkt de rechter zelf dat traject niet in werking te kunnen zetten, hoewel hij in het dictum van zijn beslissing zou kunnen overwegen dat hij de stukken in handen stelt van de OvJ teneinde dat traject in te zetten. De OvJ zal dat kunnen weigeren, maar dat zal vermoedelijk niet snel gebeuren. Als dat traject is afgerond dan ontstaat er bij de strafrechter dus een tweede, andersoortige procedure met het oog op het afgeven van een zorgmachtiging. Er zal sprake zijn van een toename van de werklast van de strafrechter. Voorgenoemde werklastgevolgen zijn echter niet kwantitatief in te schatten door een gebrek aan cijfermateriaal.

Verzoekerrol OvJ

Zoals de Raad eerder in dit advies heeft aangegeven onderschrijft de Raad de nieuwe verzoekerrol van de OvJ. Het succes van de voorgestelde regeling staat of valt evenwel met een goede organisatie van en informatievoorziening door het OM. Als het OM op die rol onvoldoende is voorbereid of toegerust, zal dat ook substantiële gevolgen hebben voor de werklast van de gerechten. Deze werklastgevolgen zijn echter niet kwantitatief in te schatten door een gebrek aan cijfermateriaal.

Gevolgen voor de behandeling in hoger beroep – straf

De Raad heeft eerder in dit advies de onduidelijkheid van het procesrecht in het hoger beroep omschreven. Door deze onduidelijkheid is het vooralsnog niet mogelijk de (financiële) werklastgevolgen in kaart te brengen. De Raad verwacht desalniettemin substantiële structurele werklastgevolgen, indien het strafprocesrecht van toepassing is.

Gevolgen voor de bestuursrechter

Wordt er vanuit gegaan dat de artikel 5:2 lid 6 Wvngz-zaken bij de bestuursrechter terecht komen, dan betekent dit het volgende voor de werklast.

Gelet op de gebonden bevoegdheid van het college voorziet de Raad weinig extra zaken. Het is immers niet gemakkelijk voorstelbaar dat het bevoegde college een dergelijk eenvoudige en eenduidige bepaling zullen negeren. Daar staat tegenover dat de procesbereidheid van diegenen die bezwaar en beroep kunnen instellen wel groot zal zijn vanwege het spoedeisende karakter van de zaak alsmede vanwege het grote persoonlijke medische belang. De Raad is van mening dat, uitgaande van het voorgaande, betaling van het griffierecht in ieder geval geen grote drempel zal opwerpen. De zaken die voor de rechter gebracht zullen worden, zullen voornamelijk voorlopige voorzieningen zijn. Het is de inschatting van de Raad dat er weinig bodemzaken zullen worden gevoerd.

Precies hoeveel zaken, voornamelijk voorlopige voorzieningen, aan de bestuursrechter voorgelegd zullen worden is op dit moment niet in te schatten aangezien de doelgroep van lid 5 onbekend is en niet bekend is in hoeveel gevallen het college zijn gebonden bevoegdheid niet zal uitoefenen. De nieuwe zaken zullen niet van bijzondere zwaarte zijn.

Begroting

De effecten voor de behandelingsperiode per zaak bedragen min drie miljoen euro. Deze min ontstaat als gevolg van de combinatie van meer zaken die gemiddeld lichter zijn dan de gemiddelde zaak. Hierdoor daalt de gemiddelde werklast over alle zaken. Vooruitlopend op de daadwerkelijke inwerkingtreding van de Wvngz, is deze prijsverlaging van drie miljoen al eerder in de huidige prijzen verwerkt. Deze besparing is derhalve al in de begroting verwerkt en kan niet nogmaals worden ingeboekt. De gevolgen van de wet voor het aantal te verwachten zaken is daarentegen nog niet verwerkt in de begroting en zal in de eerstvolgende PMJ-raming worden meegenomen.

Totaal effect Wetsvoorstel

Totale werklastconsequenties (bedragen in euro's)

	2017	2018
Mutatie als gevolg van aantallen	4.274.040	4.274.040
Effect wijziging gemiddelde zaakwaarte	403.748	403.748
Effect behandeltime per zaak	-3.042.264	-3.042.264
Kosten RC	0	0
Totale effect Wetsvoorstel	1.635.524	1.635.524

Conclusie

De Raad voor de rechtspraak onderkent het belang van het Wetsvoorstel. Het Wetsvoorstel stuit in zijn huidige vorm echter op een aantal bezwaren. De Raad vraagt u daarom om het Wetsvoorstel op de in dit advies genoemde onderdelen aan te passen.

Tot slot

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het Wetsvoorstel, stelt de Raad er prijs op als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Tweede en de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het *Staatsblad*. Ook eventuele nadere regelgeving volgend op dit Wetsvoorstel met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

Hoogachtend, mr. F.C. Bakker, Voorzitter Raad voor de rechtspraak

BIJLAGE: ARTIKELSGEWIJS COMMENTAAR

In algemene zin merkt de Raad op dat de vele verwijzingen en wijdlopende definities de leesbaarheid en toegankelijkheid van het Wetsvoorstel niet ten goede komen. De Raad begrijpt echter dat dit deels het gevolg is van de wens om tot een grotere harmonisatie te komen tussen de Wvfgz, de Wfz en de Wzd – een wens die de Raad onderschrijft.

Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

- **Artikel 1:1**
De eerdere adviezen t.a.v. de begripsbepaling 'ernstig nadeel' zijn tot spijt van de Raad niet overgenomen. De Raad betreurt dit en pleit voor een regeling waaruit direct en ondubbelzinnig blijkt hoe het begrip uitgelegd moet worden. De kennelijke noodzaak voor een verwijzing en nadere toelichting pleit ervoor om in artikel 1:1 direct te vermelden wat er bedoeld wordt. De formulering in de voorliggende nota van wijziging wordt bepaald ervaren als een achteruitgang.
- **Artikel 1:1 lid 1 sub h**
Voor zover het hier 'de ouders' betreft, werpt de Raad de vraag op of het hier gestelde zowel geldt voor minderjarige als meerderjarige betrokkenen. En heeft 'ouder' - voor zover dit begrip betrekking heeft op de minderjarige betrokkene - de betekenis van 'de ouder met gezag'? Daarnaast geldt dat de ontheffing en ontzetting van het gezag op 1 januari 2015 zijn opgegaan in de gezag beëindigende maatregel.
- **Artikel 1:1 lid 4**
De samenloop met een machtiging uithuisplaatsing op grond van het Burgerlijk Wetboek is niet geregeld. De Raad kan zich een zorgmachtiging zonder verplichte zorg in een accommodatie voorstellen naast een uithuisplaatsing op grond van het Burgerlijk Wetboek. Ten aanzien van een machtiging op grond van het Burgerlijk Wetboek is een soortgelijke schorsingsbepaling als in dit artikellid bedoeld voorstelbaar.
- **Artikel 1:3**
Hoewel dit artikel met deze nota van wijziging niet wordt gewijzigd, roept het wel vragen op. Is de minderjarige van 16 en 17 jaar die in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen procesbekwaam? Kan deze minderjarige hoger beroep instellen? Vermoedelijk niet nu op deze procedure het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing is (vgl. artikel 6:3). Dat betekent dat de minderjarige volgens het onderliggende Wetsvoorstel qua inhoud wel bekwaam is, maar processueel niet.
- **Artikel 1:6**
Indien Rv van toepassing wordt verklaard, wordt dit artikel overbodig.
- **Artikel 1:7 lid 1**
Voor verzoekprocedures bij de burgerlijke rechter geldt in het algemeen verplichte procesvertegenwoordiging. De huidige Wet Bopz houdt hier rekening mee door uitzonderingen te regelen in artikel 72a. De toegang tot de rechter in

Wvoggz-zaken dient zo min mogelijk te worden beperkt.⁵ Gegeven de toepasselijkheid van Rv en dus van de verplichte procesvertegenwoordiging, ligt het in de rede om in de nieuwe wet een regel op te nemen, inhoudende dat voor het optreden als verzoekende of verwerende partij in het kader van deze wet geen verplichte procesvertegenwoordiging geldt. Als de wetgever hier uitzonderingen op wil maken, moeten die expliciet worden beargumenteerd.

- Artikel 1:7 lid 1 sub c
Dit artikel voorziet in een toevoeging, maar dat betreft telkens pas de situatie nádat beroep is ingesteld; zonder advocaat kan evenwel geen beroep worden ingesteld. Gesignaleerd wordt dat volgens Rv beroep slechts kan worden ingesteld door tussenkomst van een advocaat, maar het in de Wvoggz opnemen van een regeling zoals die van artikel 72a Wet Bopz zal niet onwaarschijnlijk tot gevolg hebben dat er (te) veel ongegronde en ongestructureerde beroepschriften worden ingediend. De Raad dringt aan op een doelmatige en rechtmatige oplossing.
- Artikel 1:7 lid 2
Het tweede lid van artikel 1:7 maakt niet duidelijk door wie en op welke manier de OvJ op de hoogte wordt gebracht van een voornemen om appel in te stellen.
- Artikel 1:7 lid 3
In het derde lid van artikel 1:7 staat (onder meer) dat er geen toevoeging plaatsvindt als de *vertegenwoordiger* daar bezwaar tegen heeft; zulke uitsluiting (de patiënt krijgt geen advocaat) is onverenigbaar met het EVRM. Ditzelfde geldt voor artikel 7:2 lid 2.
- Artikel 1:8
Dit artikel noemt in het eerste en tweede lid uitzonderingen op de toepasselijkheid van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Hieraan zouden specifiek met betrekking tot de procedure ex artikel 2.3 Wfz nadere uitzonderingen kunnen worden toegevoegd. Bijvoorbeeld dat op onderdelen van de procedure enkele bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering van toepassing zijn (denk aan openbaarheid van de behandeling van het verzoekschrift).
In het voorgestelde tweede lid van artikel 1:8 wordt de OvJ vrijgesteld van de verplichte procesvertegenwoordiging wat betreft de genoemde verzoeken. Zie echter artikel 43 lid 2 Rv: een algehele vrijstelling is reeds gegeven.
- Artikel 1:10
T.a.v. politie- en justitiegegevens die op grond van de Wvoggz worden uitgewisseld moet nadrukkelijk worden bepaald dat deze in het zorgmachtigingsdossier terecht komen, zodat de rechter direct van de gegevens kennis kan nemen en daarop hoor- en wederhoor kan worden toegepast. De

⁵ Zie voor wat betreft de (ook uit het EVRM voortvloeiende) eis van laagdrempelige toegang: HR 28-3-2014, ecli:nl:hr:2014:736 (geen griffierecht).

Raad doet als suggestie de volgende toevoeging aan lid 1 van artikel 1:10: 'deze gegevens dienen aan het medische dossier dat aan de rechter wordt overlegd te worden toegevoegd'.

De Raad vraagt zich voorts af of de gecertificeerde instelling (GI) en Raad voor de kindbescherming hier een rol hebben.

- **Artikel 1:11**
In het voorgestelde artikel wordt de verwerking van bijzondere persoonsgegevens nader uiteengezet. Afhankelijk van de entiteit die de gegevens onder zich heeft is specifieke wet- en regelgeving van toepassing. De Raad adviseert de volgende toevoeging aan lid 1 van artikel 1:11: 'en bijzondere gegevens inzake strafrecht en de gezondheid van de betrokkene als bedoeld in de Wet bescherming persoonsgegevens.'
- **Artikel 3:4**
Zou een afschrift van de zelfbindingsverklaring niet ook naar de gezinsvoogd moeten worden gestuurd?
- **Artikel 5:2**
In het Wetsvoorstel is, in het tweede lid van artikel 5:2, aangegeven dat het college binnen een redelijke termijn een verkennend onderzoek moet verrichten. In het zesde lid van artikel 5:2 is aangegeven dat het college binnen een termijn van 14 dagen na de melding een aanvraag moet doen. Het heeft de voorkeur om in het tweede lid ook een termijn van 14 dagen op te nemen aangezien het verkennend onderzoek in ieder geval binnen 14 dagen afgerond moet zijn.

De Raad vraagt de wetgever de leden 4, 5 en 6 qua verwijzingen kritisch te bekijken. De verwijzingen worden als zeer onduidelijk ervaren en wekken op zijn minst verwarring.

Daarnaast verwijst de Raad naar hetgeen reeds over artikel 5:2 heeft opgemerkt onder IV (Opmerkingen m.b.t. de procedure bij de bestuursrechter).
- **Artikel 5:2, 7:8 en 9:3**
Artikel 5:2 ad c: Als 'ouders' betrekking heeft op de minderjarige lijkt dat dubbel, want zij worden - voor zover zij het gezag over de minderjarige hebben - al begrepen onder sub a (de vertegenwoordiger). Indien 'ouders' betrekking heeft op de meerderjarige zal 'ontzetten' of 'ontheven' niets toevoegen. Bovendien zijn deze maatregelen inmiddels opgegaan in een nieuwe maatregel. Voor zover 'bloedverwanten' worden genoemd, werpt de Raad de vraag op of het weglaten van 'aanverwanten' een bewuste keuze is. Artikel 5:2 ad d: De voogd is al begrepen onder sub a, de vertegenwoordiger. Het voorgaande geldt eveneens voor artikel 7:8, vierde lid onder a en onder d en artikel 9:3, eerste lid onder b en d.

- Artikel 5:17 lid 4 sub c
Vermeld wordt dat de minimale en maximale duur van de vormen van verplichte zorg in het verzoekschrift zijn vermeld. Nu het aan de behandelaar is om de minimale duur te bepalen pleit de Raad ervoor om de minimale duur ook niet in het verzoekschrift te vermelden.
Op pagina 74, vijfde alinea van de tweede nota van wijziging wordt verwezen naar artikel 5:17 lid 7: er bestaat van dat artikel geen lid 7.
- Artikel 5:17 lid 6
De Raad wijst er op dat het OM reeds beschikt over een rechtstreekse toegang tot het daar vermelde register. De taak die aan de OvJ in dit wetsvoorstel wordt toegekend is een wettelijke taak waarvoor rechtstreekse raadpleging is toegestaan.
- Artikel 5:19
In dit artikel wordt een register ingesteld. Het is de Raad niet duidelijk onder welk wettelijk regime dit register valt, nu bij algemene maatregel van bestuur geen nadere waarborgen worden geregeld.
Dit artikel bevat daarnaast twee leden waarin beiden wordt gesproken over het instellen van een register. Het is de Raad niet helder of dit nu hetzelfde register betreft of dat een tweetal registers wordt ingesteld.
- Artikel 6:1, leden 5 en 7
Hier (betrokkenen die de rechter t.b.v. de zitting kan oproepen) ontbreken de uitvoerder van de ondertoezichtstelling en/of jeugdbeschermingsmaatregel.
- Artikel 6:1 lid 4
Het artikel schrijft voor dat de OvJ aanwezig is ter zitting 'tenzij evident is dat een nadere toelichting of motivering van het verzoek door de OvJ niet nodig is'. Of bedoelde evidentie bestaat, kan echter niet tevoren worden bepaald, dat blijkt pas ter terechtzitting.
Overigens pleit de Raad er vanuit het oogpunt van de Rechtspraak voor dat de OvJ volledig in staat wordt gesteld (financieel) om de zittingen bij te wonen die hij/zij heeft voorbereid, om zo ter zitting tijd te besparen vanwege diens kennis en door hem te geven toelichting.
- Artikel 6:2
Bij een verzoek tot het afgeven van een machtiging ex artikel 2.3 van het wetsvoorstel Wfz zullen de hier genoemde termijnen lang niet altijd kunnen worden gehaald. De dynamiek van het strafrecht kan een andere zijn. Soms is er nog voorlopige hechtenis tot de behandeling ter terechtzitting. Stel dat de OvJ dan een verzoek tot het afgeven van een machtiging behandeld wil hebben, dan kan deze niet te snel worden ingediend.
De Raad merkt voorts op dat op de zeer korte termijnen van artikel 6:2 lid 1 sub c de Algemene Termijnenwet van toepassing moet worden verklaard (vergelijk artikel 29 lid 3 Wet Bopz), anders zijn deze onwerkbaar.
Daarnaast merkt de Raad op dat de verwijzing in sub c van lid 1 van dit artikel

naar artikel 5:18 lid 2 onjuist is: dáár gaat het immers niet om een beslissing door de rechter.

- Artikel 6:3 lid 3
De beroepstermijn bedraagt vier weken. In strafzaken bedraagt die termijn over het algemeen twee weken. Wellicht zou de beroepstermijn – in algemene zin of specifiek met betrekking tot machtigingen ex artikel 2.3 Wfz – op veertien dagen kunnen worden gesteld. Hier wordt bovendien nogmaals opgemerkt dat het verschil in termijnen voor de behandeling van het beroep tot gevolg zal hebben dat strafzaak en machtiging vrijwel nooit tegelijkertijd in hoger beroep zullen kunnen worden behandeld.
- Artikel 6:3 lid 4
Als de OvJ is ingelicht (hoe wordt hij geïnformeerd?), licht hij op zijn beurt 'de rechter' in: is dat de rechtbank of het gerechtshof?
- Artikel 6:4 lid 2
Ingevolge deze bepaling kan de rechter ambtshalve in afwijking van het zorgplan andere verplichte zorg of doelen van verplichte zorg opnemen, alsmede in de zorgmachtiging bepalen dat een ander zorgplan moet worden opgesteld. De Raad begrijpt dat de inhoud van dit artikellid ook al in het eerdere voorstel was opgenomen (de inmiddels bij de Tweede Kamer ingediende eerste nota van wijziging) en dat de Raad hierover in het eerdere advies daarover geen opmerkingen heeft gemaakt. De Raad ziet niettemin aanleiding om over dit artikellid alsnog het volgende op te merken.
In de nieuwe situatie moet de rechter over een complex, sterk gedocumenteerd verzoek beslissen. Afwijken door iets nieuws voor te stellen betekent dat de rechter in wezen ingaat tegen de professionele opinie van de zorgverlener en mogelijk op de stoel van de zorgverlener komt te zitten. Uitoefening van deze ambtshalve bevoegdheid kan de rechter derhalve in een ongemakkelijke situatie plaatsen, die versterkt wordt door de vaak precaire verhoudingen in Wvvgz-zaken (patiënten zijn door hun stoornis vaak achterdochtig). Bij afwijking van hetgeen is verzocht zal de rechter zijn beslissing ook zeer uitgebreid moeten motiveren. Gelet op het voorgaande kan de Raad zich voorstellen dat de rechter terughoudend zal omgaan met gebruikmaking van de hem toebedeelde ambtshalve bevoegdheid. De Raad geeft u hierbij in overweging om de terughoudendheid die ten aanzien van deze bepaling wel blijkt uit de toelichting bij de eerste nota van wijziging ook expliciet in de wettekst tot uitdrukking te laten komen, bijvoorbeeld door deze bepaling te beperken tot 'uitzonderlijke gevallen waarin de rechter afwijking van het zorgplan noodzakelijk acht' en deze tevens te voorzien van een motiveringsplicht. Desalniettemin ziet de Raad – in lijn met de eerdere advisering over de Wet forensische zorg als het ging om de zogeheten indicatiestelling – wel de meerwaarde van de geboden mogelijkheid voor de rechter om af te kunnen wijken van het zorgplan als daar aanleiding voor is, bijvoorbeeld op basis van een ter zitting door een deskundige voorgestelde gewijzigde of alternatieve variant voor het oorspronkelijke

zorgplan.

- Artikel 6:4 lid 6 en 7:8 lid 4
Het valt op dat een afschrift van de beslissing door de griffie aan een groot aantal betrokkenen moet worden verzonden. Deze lijst leidt tot een te zware werkbelasting voor de civiele griffie en staat bovendien op gespannen voet met de privacy van de patiënt. Voor de procedure bij de civiele rechter zou naar de mening van de Raad de rij van geadresseerden in dit artikel beperkt moeten worden tot de aanvrager, degene die het aangaat en degene(n) die het uit moet(en) voeren.

Binnen het strafprocesrecht zijn verplichtingen tot verzending van afschriften thans beperkt (vgl. artikel 365 Sv) en is het OM voor verdere informatievoorziening, gericht op de tenuitvoerlegging, verantwoordelijk (bijvoorbeeld in de richting van reclassering of Raad voor de kindbescherming). Het is dan ook de vraag of deze bepaling onverkort moet gelden voor de machtiging ingevolge artikel 2.3 Wfz. In ieder geval zal dit ook voor de strafgriffies een werklastverzwaring met zich brengen. Overigens wordt in de lange lijst met geadresseerden het slachtoffer gemist. Al eerder is opgemerkt dat het aanbeveling verdient aan de positie van slachtoffers bijzondere aandacht te besteden in de Toelichting, met name ook waar het gaat om informatievoorziening over het verloop van de procedure en tenuitvoerlegging.

- Artikel 6:4 lid 7
Uitsluitend als de machtiging voor een minderjarige gericht is op opname kan deze gelden als een uithuisplaatsing als bedoeld in het Burgerlijk Wetboek.
- Artikel 6:6 onder a
In dit artikel wordt geregeld dat als de OvJ uiterlijk 4 weken voor de expiratedatum van een lopende zorgmachtiging een vervolgmaatregel heeft gevraagd, deze lopende zorgmachtiging van kracht blijft tot de rechter heeft beslist.
De Raad vraagt zich af wat de situatie is als de OvJ pas in de loop van de laatste twee weken een vervolgmaatregel heeft verzocht (in de vergelijkbare regeling van de Wet Bopz, artikel 17 lid 1, is het niet ongebruikelijk dat het OM te laat verzoekt).
Is de 'doorwerking' maximaal vier weken (de beslistermijn van artikel 6:2, eerste lid onder d)?
Wat als de rechter dan nog niet heeft beslist, bijv. i.v.m. contra-expertise (vgl. artikel 48 lid 2 Wet Bopz – aan een dergelijke bepaling is ook behoefte in de Wvggz)? Eenvoudiger zou het zijn als de bepaling zou luiden: 'Indien de OvJ een vervolgverzoek heeft gedaan, vervalt de zorgmachtiging twee weken na de eerdere expiratedatum of zoveel eerder of later als de rechter een eindbeslissing heeft gegeven.'

- **Artikel 7:1 lid 4**
De OvJ verstrekt de politiegegevens als bedoeld in de Wet politiegegevens. Dit lijkt een afwijkend construct voor verstrekking aangezien de OvJ doorgaans gegevens verstrekt op basis van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens. In dit artikel moet voorts 'tenzij' worden veranderd in 'indien'.
- **Artikel 7:2 lid 2**
Zou een afschrift hier niet ook - indien van toepassing - aan de uitvoerder van de ondertoezichtstelling en Raad voor de kindbescherming moeten worden verstrekt? Geen toevoeging vindt plaats als de vertegenwoordiger daar bezwaar tegen heeft; zulke uitsluiting (de patiënt krijgt geen advocaat) is onverenigbaar met het EVRM.
- **Artikel 7:3**
In dit artikel wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds 'gewone' tijdelijke verplichte zorg ('TVZ', zoals bijv. gedwongen medicatie toedienen) als bedoeld in artikel 3:2 (zie lid 1 van artikel 7:3) en anderzijds 'bijzondere' TVZ als genoemd in het derde lid van artikel 7:3 (bedoeld om een onderzoek naar de noodzaak van een crisismaatregel mogelijk te maken, bijv. vasthouden en vervoeren). Aangaande de bijzondere TVZ van het derde lid geeft het vierde lid van artikel 7:3 met zoveel woorden aan wie bevoegd zijn hiertoe te beslissen (politieambtenaar, ambulancebroeder, maar ook de behandelaar). Aangaande de 'gewone' TVZ van het eerste lid ontbreekt attributie van bevoegdheid in de wet: hier staat niet wie bevoegd is, terwijl hoofdstuk 8 (waar is geregeld wie TVZ mag toedienen in het kader van een zorgmachtiging) niet geldt omdat er nog geen maatregel is.
- **Artikel 7:4**
Bepaald wordt dat de crisismaatregel nooit langer dan drie dagen geldig is. Hier moet een regeling als die van de Algemene Termijnenwet worden toegevoegd (vgl. artikel 7:7 lid 1, artikel 7:8 lid 3; vgl. ook artikel 29 lid 3 Wet Bopz). Zonder een degelijke toevoeging vervalt bij een aaneengesloten reeks van feestdagen de crisismaatregel, of vervalt zij althans onwerkbaar snel.
- **Artikel 7:6 lid 1**
Dit artikel voorziet in een afzonderlijk beroep tegen de crisismaatregel. Hoewel deze beroepsmogelijkheid ook al in een eerdere versie van dit Wetsvoorstel was opgenomen en de Raad bij de advisering hierover destijds geen opmerkingen heeft gemaakt, ziet de Raad niettemin aanleiding om hierover alsnog het volgende op te merken. Naast genoemde beroepsmogelijkheid tegen de crisismaatregel is er bovendien de mogelijkheid om schadevergoeding te verkrijgen (artikel 10:12 lid 1, artikel 6:162 BW) en vindt er ook rechterlijke toetsing plaats na afloop van de crisismaatregel nadat een verzoek is gedaan voor aansluitende zorgmachtiging (artikel 7:7 e.v.). De Raad constateert dat de samenloop van deze artikelen tot complicaties kan leiden en vraagt u hier aandacht aan te besteden in de Toelichting.

- Artikel 7:7 lid 1 en 7:8 lid 3
Hier zal telkens rekening moeten worden gehouden met zogenaamde brug- of blokdagen.
Onverkorte toepassing van dit artikellid zal op gespannen voet kunnen komen te staan met de uitvoerbaarheid door de rechtbanken.
- Artikel 7:11
De Raad beveelt aan het hier genoemde begrip 'aanvrager' in de paragraaf met definities op te nemen. Degene die een aanvraag doet, wordt verder alleen genoemd in artikel 5:3. Of wordt in artikel 7:11 juist bedoeld op de aanvrager in artikel 5:2, vijfde lid? In dat geval heeft het begrip 'aanvrager' meer betrekking op 'de melder'.
- Artikel 7:11 lid 4
Dit artikellid verdient verduidelijking. Worden hier bedoeld degenen als bedoeld in artikel 5:3 of 5:2, vijfde lid? Gelet op de Toelichting op pagina 58 lijkt het te gaan om de melder vanuit de familie. Die toelichting lijkt niet aan te sluiten bij de voorgestelde wetteksten. Zo zal waarschijnlijk niet bedoeld zijn dat familieleden hun zorgen anoniem melden, de rechter daarvan geen weet heeft en vervolgens de familie uitnodigt om op de zitting aanwezig te zijn.
- Artikel 7:11 lid 6
Het verdient aanbeveling de 'contactpersoon' op te nemen in de paragraaf met definities. Wordt hier bedoeld de in artikel 5:2, vijfde lid, onder e bedoelde persoon (de voor de continuïteit van de zorg essentiële naasten)?
- Artikel 8:12 lid 4
De zorgverantwoordelijke dient een verzoek bij het OM in; zou dit niet de taak van de geneesheer-directeur moeten zijn?
- Hoofdstuk 9
Blijkens de Toelichting heeft dit hoofdstuk betrekking op de interne rechtspositie binnen de geestelijke gezondheidszorg van personen met een strafrechtelijke titel. Hierbij valt op dat de Toelichting erg is toegespitst op de tbs. De PIJ-maatregel (maatregel tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen) dient niet alleen het belang van de beveiliging en behandeling. Deze is ook gericht op het belang van een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de verdachte.
- Artikel 9:1
Aan artikel 9:1 zouden personen die op basis van een ISD-maatregel zijn geplaatst, moeten worden toegevoegd. Deze zogenaamde ISD'ers worden zeer geregeld in een psychiatrisch ziekenhuis geplaatst. Sinds 1 januari 2015 zijn door wijziging van artikel 51 lid 3 Wet Bopz onder meer de bepalingen over dwangbehandeling van overeenkomstige toepassing verklaard op personen aan wie een ISD-maatregel is opgelegd waarvan de tenuitvoerlegging in een psychiatrisch ziekenhuis plaatsvindt (Stb. 2014, 240). De Raad acht het onwenselijk als voor deze groep een aparte rechtspositie in artikel 9:2 wordt geschapen en daarmee in feite de wijziging van 1 januari 2015 wordt

teruggedraaid.

- **Artikel 9:1 lid 2**
Artikel 9:1, tweede lid, roept vragen op. Blijkens de Toelichting gaat het hier om personen die met een strafrechtelijke titel van hun vrijheid zijn beroofd. Naar de Raad begrijpt, is de vrijheidsberoving ook het belangrijkste doel van deze titel. Met hun toestemming kan die vrijheidsbeneming in een ggz-instelling plaatsvinden. Het verblijf in de ggz is dan vanuit de geestelijke gezondheidszorg gezien vrijwillig, maar er gelden intern wel regels omtrent veiligheidsonderzoek en huisregels, alsmede de beperkingen in contact. Voor gedwongen zorg van deze groep personen moet een zorgmachtiging worden aangevraagd. Onder sub a van deze bepaling wordt de tbs zonder dwangverpleging genoemd. Bedoeld zal zijn de tbs met voorwaarden of de tbs waarvan de dwangverpleging voorwaardelijk is beëindigd. Dan is geen sprake meer van vrijheidsbenemende maatregelen. Het verdient aanbeveling het Wetsvoorstel op dit punt te verduidelijken.
Daarnaast geldt voor personen die in deze instellingen verblijven in verband met een voorwaardelijke straf of schorsing van de voorlopige hechtenis de interne rechtspositie dat zij vrijwillig verblijven. Het is onduidelijk wat het verschil is tussen deze personen en de tbs'ers zonder dwangverpleging. Overigens ontbreekt hier een regeling voor jeugdigen met een voorwaardelijke PIJ-of gedragsbeïnvloedende maatregel.
- **Artikel 9:9**
Waar het de beperkingen in contact betreft, vraagt de Raad zich af of er niets moet worden opgenomen over het contact met de patiëntenvertrouwenspersoon en (ten aanzien van minderjarigen) ouders.
- **Artikel 10:7**
In de opsomming van personen die nadat een klachtencommissie een beslissing heeft genomen of indien door die commissie niet tijdig een beslissing is genomen, een verzoekschrift kunnen indienen ter verkrijging van een beslissing over de klacht, moeten de advocaat en de patiëntenvertrouwenspersoon worden geschrappt: zij worden geacht namens de betrokkene op te treden. De rechter die in dit artikel wordt bedoeld is de civiele rechter, mits Rv van toepassing wordt verklaard.
- **Artikel 10:8**
De rechter die in dit artikel wordt bedoeld is de civiele rechter, mits Rv van toepassing wordt verklaard.
- **Artikel 10:12 lid 1**
Ten onrechte worden de politieman en de ambulancebroeder in artikel 10:12 lid 1 aangemerkt als aansprakelijke partij; de rechtspersoon in dienst waarvan zij opereren moet hier worden genoemd.

- Bepalingen inzake uitsluiting hoger beroep
Op diverse plaatsen wordt hoger beroep uitgesloten (artikel 7:8 lid 5, machtiging voortzetting crisismaatregel; artikel 8:19 lid 11, beslissing op ontslagverzoek; artikel 10:9 lid 3, beslissing op klacht). Realiseert de ontwerper zich dat cassatieberoep dan wél is gegeven? Overigens geldt t.a.v. de bepalingen over hoger beroep dat uit de wet ondubbelzinnig moet blijken tegen welke beslissingen wel/geen hoger beroep open staat.

Wet zorg en dwang

- Artikel 4
Voor zover de kinderrechter de bevoegde rechter is, zal deze op de hoogte moeten zijn van een eventuele ondertoezichtstelling en strafzaak.

Wetboek van Strafrecht

- Deze nota van wijziging – en met name het wegvallen van artikel 37 Sr – heeft ook gevolgen voor (overige) bepalingen in het Wetboek van Strafrecht. In het bijzonder voor de artikelen 36f, 37a en 38la Sr. De Raad ziet dit niet terug in de voorstellen. Zie in dit verband ook artikel 77tb Sr, inhoudende dat de PIJ-maatregel onvoorwaardelijk eindigt als een Bopz-machtiging is afgegeven.

Toelichting

- Pagina 58, vierde alinea van de Toelichting:
Bureau Jeugdzorg bestaat niet langer. Het zal gaan om gecertificeerde instellingen voor de gedwongen jeugdhulp of diverse lokale vormen van vrijwillige hulp of dranghulp.